

De vaste Commissie voor Onderwijs en Wetenschappen heeft de eer over dit ontwerp van wet als volgt te rapporteren.

Van vrijwel alle zijden werd de indiening van dit wetsontwerp met instemming begroet. In de opvattingen over de gewenste structuur en inrichting van het onderwijs in ons land zijn – zo werd opgemerkt – velerlei ontwikkelingen vast te stellen. Om tot een verantwoorde opzet te geraken, zowel in wettelijk als onderwijskundig opzicht, is in vele gevallen eerst een verantwoord en goed begeleid experiment noodzakelijk.

Door de commissieleden, behorend tot de K.V.P., werd gewezen op de passage van de memorie van toelichting, waarin staat, dat de nieuwe wet een beperkter strekking heeft dan de oude experimentenwet en uitsluitend moet dienen voor onderwijskundige experimenten, die duidelijk niet passen in onze huidige onderwijsstructuur. Nu echter deze nieuwe experimentenwet geldt voor het kleuteronderwijs, het basisonderwijs en het buitengewoon onderwijs en er een geheel nieuwe wet tot regeling van het basisonderwijs in voorbereiding is, rijst de vraag, wat de betekenis is van deze vaststelling. Wat houdt de beperking in? Terwijl de nieuwe experimentenwet door verruiming van artikel 25 W.V.O. de mogelijkheid voor het voortgezet onderwijs uitbreidt voor het doen van onderwijskundige experimenten, geschiedt dit niet voor het lager- en het kleuteronderwijs. Wat is de reden daarvan?

In de memorie van toelichting worden als voorbeeld van experimenten, die duidelijk vallen buiten het kader van de onderwijswetten, genoemd experimenten in de geest van het N.O.V.-rapport. Mag worden aangenomen, dat daartoe ook kunnen worden gerekend experimenten, die tot doel hebben de aansluiting van het kleuteronderwijs aan het basisonderwijs te verbeteren, alsook een onderzoek zoals onlangs door het Kohnstamm-Instituut te Amsterdam is begonnen?

De leden, die deel uitmaken van de P.v.d.A.-fractie, verklaren aan een spoedige totstandkoming van de voorgestelde wet gaarne alle medewerking te zullen verlenen.

Dit nam niet weg, dat er bij de bestudering van het ontwerp bij hen een aantal vragen was gerezen.

Zij wezen erop, dat de experimenten in tweeërlei onzicht kunnen verschillen. Het uitgangspunt voor de experimenten volgens artikel 25 W.V.O. ligt in deze wet zelf. Op een aantal punten mag afgeweken worden van de voorgeschreven schoolvormen. Men zou dit een „negatieve” benadering kunnen noemen. Daartegenover staan de experimenten ex artikel 2 van het wetsontwerp. Deze zullen buiten de bestaande wettelijke kaders vallen of deze doorbreken. Er wordt min of meer met een schone lei gestart en de conclusie zou kunnen worden getrokken, dat op die grond deze experimenten in principe „positiever” benaderd zullen worden.

Een tweede verschil zou naar de opvatting van de P.v.d.A.-leden gelegen kunnen zijn in de technische behandeling. Is de veronderstelling correct, dat de beoordeling van verzoeken ex artikel 25 W.V.O. op de noodzaak of wenselijkheid van de experimenten op eenvoudige wijze zal kunnen geschieden? Kan worden aangenomen, dat deze beoordeling gebaseerd zal zijn op bestaande wettelijke vormen en voorschriften, omdat deze

bepalend zijn voor de werkwijze, die in feite gevolgd dient te worden?

Impliceert dit, dat deze verzoeken als het ware op ambtelijk niveau behandeld zullen kunnen worden? Een eenvoudige procedure derhalve, die de hier aan het woord zijnde leden op prijs stelden. Zij gingen er daarbij dan echter van uit, dat een experiment „brede middenschool” niet via artikel 25 W.V.O., maar via artikel 2 van het wetsontwerp zal moeten worden aangevraagd. De memorie van toelichting verschaft op dit punt geen duidelijkheid.

De behandeling van een aanvraag ex artikel 2 van de nieuwe wet zal meer tijd vragen. Dit type verzoeken dient met redenen te worden omkleed onder bijvoeging van een leerplan en een begroting.

Is de veronderstelling juist, dat met gebruikmaking van artikel 25 W.V.O. experimenten met een verlengd brugjaar op soepele wijze kunnen worden ondernomen op basis van een betrekkelijk summier aanvraag?

Ook de leden van de V.V.D.-fractie waren met de invoering van een experimentenwet als zodanig bepaald ingenomen.

Wel dient naar hun oordeel het experimenteren in het onderwijs op alle niveaus van het onderwijs ingepast te worden in een totale onderwijsstrategie. In dit verband verwezen deze leden naar de principiële uiteenzetting van het doelstellingenonderzoek, zoals die van hun zijde bij de behandeling van de onderwijsbegroting van het jaar 1970 naar voren is gebracht.

Terwijl de opzet van het hier voorliggende wetsontwerp in het algemeen de instemming van deze leden had, was bij hen op één punt een zeer ernstig bezwaar gerezen. Hiervoor moge verwezen worden naar het bij artikel 3 opgemerkte.

Bij het evalueren van experimenten blijkt telkens weer, dat de doorwerking van de resultaten in het gehele onderwijs – en dat is blijkens de toelichting op artikel 2, laatste alinea, duidelijk de bedoeling – een zwak punt is. In hoeverre zal het mogelijk zijn om aan de toestemming tot uitvoering van een experiment voorwaarden voor een adequate rapportage te verbinden? Aan welke instantie zou die moeten plaatsvinden? Of menen de bewindslieden, dat dit in het algemeen aan de experimenterenden moet worden overgelaten?

De leden, die deel uitmaken van de A.R.-fractie, achtten de indiening van dit wetsontwerp een nuttige bijdrage voor de verdere ontwikkeling van ons onderwijs.

Van hun kant is reeds eerder betoogd, dat experimenteren een belangrijke factor is in de noodzakelijke voortgaande vernieuwing van het onderwijs. Dat de bewindslieden de mogelijkheden daartoe willen verruimen, juichten deze leden dan ook toe.

De bewindslieden maken – zoals reeds eerder is opgemerkt – onderscheid tussen tweeërlei experimenten, nl. die krachtens het thans ingediende wetsontwerp en experimenten op grond van artikel 25 van de W.V.O., het zgn. experimenteerartikel.

De eerste vallen buiten het kader van de bestaande onderwijswetten. De vraag was bij de hierbedoelde leden gerezen of aan deze regeling niet een te beperkt karakter gegeven is. Het gaat huns inziens in beide gevallen om „het verlenen van grotere vrijheid in de inrichting van het onderwijs”. Waarom vinden de bewindslieden het noodzakelijk, aan experimentele schoolvormen, die buiten het kader van de bestaande onderwijswetten vallen, in alle gevallen een tijdelijk karakter te geven? Is het niet denkbaar, dat een creatieve schoolleider een school zou introduceren met een afwijkende organisatie – en ook afwijkende didactische methodes, maar dat punt is thans niet relevant –, die er zich niet toe leent na een beperkt aantal jaren in wettelijke vorm gegoten te worden, maar niettemin recht van bestaan moet behouden?

Ook de uitbreiding van de mogelijkheden die de W.V.O. biedt, had de instemming van de hierbedoelde leden. De memorie van toelichting noemt een aantal voorbeelden, waaruit blijkt, dat de W.V.O. zelf ruime mogelijkheden biedt. Begrijpen deze leden het goed, dat de bewindslieden ook zelf geneigd zijn, aan genoemde artikelen een ruime toepassing te geven? Kunnen scholen, waar het bevoegde gezag denkbeelden en plannen heeft, gericht op een „bijzondere inrich-

ting” voor de vormgeving en uitvoering daarvan, rekenen op de steun van de inspectie en het departement?

Hoezeer de bestaande W.V.O. en het thans ingediende wetsontwerp mogelijkheden tot het ontplooiën van goede initiatieven bieden, rees toch bij de hier aan het woord zijnde leden de vraag, of het niet een betere weg is, in de uitvoeringsregelingen van de W.V.O. (en eventueel van andere wetten) zulk een vrijheidsmarge op te nemen, dat alleen al daardoor aan de scholen ten aanzien van de inrichting van het onderwijs meer speelruimte wordt geboden. Zijn de bewindslieden van plan, nu in bepaalde opzichten een hernieuwd overleg gaat beginnen, in deze zin richtlijnen voor dat overleg vast te stellen?

Ook de leden, behorend tot de C.H.U.-fractie, hadden met voldoening kennis genomen van het wetsontwerp. Zij waren van mening, dat dit kleine wetsontwerp een belangrijke bijdrage kan vormen voor de vernieuwing van ons onderwijs en voor de verdere uitbouw van een sluitend geheel van onderwijsvoorzieningen. Zij achtten dan ook een woord van waardering jegens de bewindslieden, en met name de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, op zijn plaats.

Deze leden wilden daarnaast enkele opmerkingen maken, die met name betreffen de vergelijking met de wet van 14 februari 1963 tot het verlenen van grotere vrijheid van inrichting van het onderwijs (gewijzigd door artikel 101 van de Overgangswet). De aanvaarding van deze wet vond plaats, nadat de Mammoetwet door het parlement was aangenomen. Verschillende nieuwe schoolvormen, b.v. het h.a.v.o., waren door de W.V.O. qua structuur enigszins vastgesteld. Een andere volgorde ware te verkiezen geweest. Daarom is het juist, dat het wetsontwerp 10 321 de mogelijkheid wil scheppen om met nieuwe schoolvormen, die buiten het kader van de bestaande onderwijswetten vallen, te experimenteren. Op deze wijze kan een juiste volgorde bereikt worden, namelijk eerst experimenteren, daarna wetgeving. Een wetgeving, die dan ook kan plaats vinden aan de hand van bereikte ervaringsresultaten. Voor een doelmatig functioneren van de experimenten is het nodig, dat de resultaten – hetzij positief, hetzij negatief – doorstromen naar de onderwijswereld. Daarom juichten deze leden het toe, dat in artikel 4, lid 2, aanwijzingen worden gegeven betreffende een geregelde rapportage over de gang van het experiment, terwijl voorts een beperking tot ten hoogste een tijdvak van 10 jaren (artikel 2, lid 2) meer garanties geeft betreffende een doelbewuste evaluatie van de experimenten. In samenhang daarmee zal ook een betere doorstroming naar de onderwijswereld tot stand kunnen komen.

De leden van D'66 spraken de hoop uit, dat het wetsontwerp spoedig tot wet zal worden verheven.

Zij merkten naar aanleiding van het ontwerp voorts het volgende op.

Het begrip „school” is voor meer dan één uitleg vatbaar. Zo kan het slaan op een gebouw, op een organisatie die in één of meer schoolgebouwen onderwijs laat geven en wellicht kan het ook betrekking hebben op het gegeven onderwijs zelf. Nu het hier gaat om een wetsontwerp dat experimenten in het onderwijs wil regelen vroegen zij zich af of het gebruik van het woord „school” in de artikelen 3, 5, 6 en 8 niet tot misverstanden aanleiding kan geven. Kan duidelijk aangegeven worden dat het gebruik van het woord „school” in dit verband geen reden kan gaan vormen voor belemmeringen in de wijze waarop experimenten kunnen worden gehouden? En met name niet als het gaat om experimenten die hetzij slechts een deel van het onderwijsprogramma aan een school betreffen hetzij zich uitstrekken over meer dan één school terzelfdertijd?

Is er een schatting te maken – zo vroegen deze leden vervolgens – over de extra kosten die kunnen voortvloeien uit de invoering van deze wet? Ligt het in het voornemen op de komende begrotingen een zo ruim bedrag voor onderwijsexperimenten op te nemen, dat geen financiële redenen de doorslag zullen geven bij het afwijzen van overigens aanbevelenswaardige experimenten?

Op welke wijze kunnen belanghebbenden in beroep gaan indien naar hun mening de Minister ten onrechte heeft beslist een experiment niet uit de openbare kas te bekostigen? Zullen de

belanghebbenden ook inzage hebben in de adviezen van de Onderwijsraad?

De P.S.P.-leden vroegen zich af of het voorgestelde wetsontwerp voldoende garanties biedt, dat daar waar de wens daartoe leeft ook werkelijk tot experimentele inrichting van het onderwijs overgegaan kan worden.

Welke criteria zullen daarbij aangelegd worden en door wie worden deze opgesteld?

Vloeit uit artikel 2, lid 1, voort dat ook alle extra kosten van een dergelijk experiment uit de openbare kas zullen worden vergoed? En zo dit het geval is, moet dan niet worden gevreesd, dat vele experimenten, die op onderwijskundige gronden zeer waardevol worden geacht, om financiële redenen zullen worden afgewezen? Is reeds een raming gemaakt van het bedrag dat gemoed zal zijn met de meerkosten die uit de uitvoering van deze wet zullen voortvloeien?

Voorts vroegen ook deze leden zich af, of aan een afwijzende beschikking van de Minister steeds de redenen van die afwijzing zullen worden toegevoegd. Moet dit niet in het wetsontwerp geregeld worden?

Achten de bewindslieden het voorts niet gewenst dat voor het bevoegd gezag waarvan de aanvraag wordt afgewezen, in enigerlei vorm beroep tegen deze afwijzing mogelijk wordt gemaakt? Zo ja, op welke wijze zou een dergelijke beroepsprocedure kunnen worden geregeld?

Kunnen ook nieuw op te richten scholen gebruik maken van de door deze wet te bieden mogelijkheden? Zo ja, kan dit dan gebeuren tegelijkertijd met de aanvraag voor plaatsing van de nieuwe school op het scholenplan en zal de aanvraag dan ook in dat licht worden bezien?

Achten de bewindslieden de mogelijkheid niet aanwezig dat in sommige gevallen de schoolleiding, leraren en eventueel zelfs leerlingen, van een school tot het instellen van een experiment willen overgaan, maar daarvoor bij het bevoegd gezag – b.v. het gemeentebestuur – geen gehoor kunnen vinden? Hoe zou in dergelijke gevallen de procedure kunnen zijn om deze aan de school levende wens desondanks te honoreren? Is het mogelijk voorzieningen hiervoor bij wet te regelen? Zo niet, welke wegen staan er dan voor de schoolleiding open om in een dergelijk geval bemiddeling in te roepen?

De leden, behorende tot de S.G.P. waren overtuigd van het belang van een experiment als middel om te komen tot beproefde methoden van onderwijs. Dit betekent dat zij zich geenszins bij voorbaat afwijzend wilden opstellen tegenover het wetsontwerp.

Uit de formulering van artikel 2 maakten zij op dat het gaat om vormen van onderwijs, welke vallen buiten de kaders van de afzonderlijke onderwijswetten, die uiteraard ook niet zonder proeven tot stand zijn gekomen. Het mag dus niet de bedoeling zijn om oude vormen voetstoots prijs te geven voor nieuwe. Het gaat hier naar de mening van deze leden om het legaliseren van uitzonderingen, die dit dan ook blijven moeten, zodat derhalve de „sluizen” voor de experimenten wat betreft omvang en aard van onderwijs niet te wijd mogen worden opgesteld.

Zonder meer is duidelijk dat het gaat om waardevol „materiaal” bij bedoelde experimenten. Daarom mogen de nodige waarborgen niet ontbreken. Levens- en mensbeschouwing zijn in het geding. Actueel is met name de vraag of het kind „subject” of „object” van het experiment is. Waar gaan we met ons experimenteren heen en welke invloeden werken hier? Tegen welke achtergronden willen de bewindslieden experimenten toestaan? Er moeten dus wel grenzen gesteld worden, niet alleen vanuit levensovertuiging en beschaving, maar ook gelet op het leerstofpakket, dat de maatschappij vraagt. Vage aanduidingen in dit opzicht zijn geen garantie voor gedegen onderwijs en daar moet het uiteraard ook om te doen zijn, wanneer er geëxperimenteerd wordt.

De hier aan het woord zijnde leden waren niet overtuigd door het in de memorie van toelichting aangevoerde argument om geen beperking te maken met betrekking tot de punten waarover regels of subsidievoorwaarden kunnen worden gegeven. Zij zouden het op prijs stellen, dat er wel regels worden gegeven met betrekking tot de punten; vooral gezien in het

licht van verdere studiemogelijkheden en de wenselijkheid, dat een passende maatschappelijke waardering van de opleiding zoveel mogelijk moet worden gewaarborgd. Zij zouden graag het oordeel van de bewindslieden over deze suggestie vernemen.

Ligt het ook in de bedoeling om de ouders van de desbetreffende leerlingen bij de zaak te betrekken? Hierbij kan worden gedacht aan voorlichting en eventuele medewerking. In dit verband verwezen deze leden naar wat de Staatssecretaris heeft geantwoord op een vraag naar aanleiding van bezwaren, die van de kant van de ouders soms tegen experimenten worden aangevoerd (*Handelingen Tweede Kamer, zitting 1969-1970*, blz. 870, rechterkolom).

Aangezien het experimenteren allereerst het „hoe” van het onderwijs betreft en niet het „wat”, zouden deze leden er met klem op willen wijzen, dat de omschrijving van het „wat”, wanneer men gaat experimenteren, niet scherp genoeg omlijnd kan zijn. Immers dan pas kan er worden gesproken over het „hoe”, dat betrekking heeft op de opbouw van het „wat”; vooral wanneer dit bezien wordt in het licht van de toepassing van een verruimde opzet van artikel 25 W.V.O., want dan dient de opbouw van tevoren wel degelijk vast te staan; een opbouw, die duidelijk moet worden aangegeven voor de onderscheiden leerperioden en die voor schoolonderzoek vatbaar moet zijn.

Met betrekking tot de keuze van de experimenterende scholen, wilden deze leden wijzen op de noodzakelijkheid van een voorzichtig beleid. In de praktijk ziet men soms een soort concurrentievervalsing optreden, wanneer er reclame wordt gemaakt met het aangewezen zijn als experimenterende school. Dikwijls kent men dan zich zelf een pre toe boven andere scholen in de omgeving, die nolens volens op de oude voet doorgaan.

Ook de hier aan het woord zijnde leden vroegen of er niet dient te worden voorzien in een beroepsmogelijkheid op die beslissing van de Minister. Zijn er niet meer voorbeelden te noemen van wat er onder deze experimenten precies moet worden verstaan, naast het in de memorie van toelichting genoemde N.O.V.-rapport?

De inschakeling van de Onderwijsraad. De leden van de K.V.P. vroegen of het niet wenselijk zou zijn, dat er voor de beoordeling en de coördinatie van de experimenten nog een andere instantie dan de Onderwijsraad wordt ingeschakeld. Zou hier b.v. geen gebruik gemaakt kunnen worden van het orgaan, bedoeld in artikel 3 W.V.O.?

Van de zijde van de P.v.d.A. verklaarde men met de aanwijzing van de Onderwijsraad enige moeite te hebben. Deze raad komt vrijwel nooit in plenaire samenstelling bijeen; de verschillende afdelingen werken zelfstandig. Dit lijkt bezwaarlijk; wanneer experimenten buiten de kaders van meer dan één onderwijswet treden zouden de experimenten, waarom het thans gaat, door verschillende afdelingen behandeld moeten worden. Moet daarom niet gevreesd worden, dat een synthese van de afzonderlijke beoordelingen onvoldoende recht zal doen aan de totaliteit van het experiment?

Achten de bewindslieden de Onderwijsraad het meest geeignende college om experimenten, die in alle opzichten afwijken van de bestaande onderwijsstructuren of die structuren doorbreken, op hun juiste waarde te toetsen? Ligt het niet meer voor de hand bij de wet een speciaal adviesorgaan in het leven te roepen, waarvan in elk geval deskundigen, die zich bezighouden met de verandering van het onderwijs, deel zullen uitmaken? Zou hier met name geen taak liggen voor een nationale raad voor de vernieuwing van het onderwijs, waarvoor de Kamer zich bij de begrotingsbehandeling in november 1969 heeft uitgesproken?

Van S.G.P.-zijde vroeg men zich af, of het – in verband met de hiervoor weergegeven bezwaren – niet nuttig zou zijn, dat er een speciale afdeling van de Onderwijsraad in het leven wordt geroepen die zich alleen zou moeten bezighouden met de problematiek van de onderwijskundige experimenten. Tevens zouden deze leden willen pleiten voor de inschakeling van pedagogische centra en werkcommissies voor wat het nijverheidsonderwijs betreft.

Daar het Besluit buitengewoon onderwijs 1967 ook tot de „onderwijswetten” wordt gerekend, en er geen afdeling van de Onderwijsraad is, die zich speciaal daarmee bezighoudt, zouden zij gaarne vernemen of er ook deskundigen op dit terrein bij betrokken zullen worden.

Ligt het in de bedoeling, dat in het verslag van de werkzaamheden van de Onderwijsraad mede de werkzaamheden worden vermeld, die onder de Experimentenwet zijn begrepen?

De leden van C.H.U.-fractie vroegen, aan wie de ter zake door de Onderwijsraad uitgebrachte adviezen ter inzage zullen worden gegeven. Zullen deze adviezen openbaar zijn, en in ieder geval aan de indieners van de aanvraag, alsmede aan andere bij de onderwijsvernieuwing betrokken instanties ter kennis worden gebracht?

Artikelen

Artikel 1. Dienen bij onderwijswetten niet eveneens vermeld te worden de Wet op het wetenschappelijk onderwijs, in verband met experimenten om het h.b.o. hierbij aansluiting te laten vinden, en de Wet op het leerlingwezen in verband met ontwikkelingen van streekscholen?

Artikel 2. Gevraagd werd hoe de samenloop is tussen (voor wat het bijzonder onderwijs betreft) artikel 90, lid 6, van de Lager-onderwijswet 1920 en artikel 2, lid 1, van het ontwerp. Artikel 2 spreekt van onderwijs, dat valt buiten de kaders van de afzonderlijke onderwijswetten. Artikel 25, lid 5, en artikel 90, lid 6, van de Lager-onderwijswet 1920 staan slechts afwijking toe (voor wat het lager onderwijs betreft) van artikel 2, 1ste en 2de lid en artikel 3, 2de lid. De hierbedoelde bekostiging vloeide reeds voort uit het zoëven genoemde artikel 90, lid 6, van de Lager-onderwijswet 1920.

Wordt nu met „buiten de kaders van de afzonderlijke onderwijswetten” ook bedoeld: buiten de kaders van de b.v. bij de Lager-onderwijswet reeds geopende mogelijkheid? De memorie van toelichting, rechterkolom, doet op dit punt denken aan een absorptie door de nieuwe regeling (een *lex generalis*, die een *lex specialis* absorbeert).

Artikel 3. Kan een „met redenen omkleed verzoek, onder bijvoeging van een leerplan en een begroting van uitgaven” wel een adequate omschrijving worden genoemd van datgene, wat er verlangd wordt om voor bekostiging in aanmerking te komen? Zou men niet duidelijk de doelstelling en opzet moeten vragen?

Naar aanleiding van het verplichten tot overlegging van een leerplan werd opgemerkt, dat dit geïnterpreteerd kan worden als een gecompliceerd lesrooster. Moet uit de terminologie van de wet niet duidelijk blijken, dat een onderwijswerkplan dient te worden overgelegd, waarin mede de werkmethode is aangegeven, de doeleinden worden vermeld en dat ook een omschrijving bevat van begeleiding en evaluatie van het experiment? Ligt het, bij een bevestigend antwoord op deze vraag, niet méér voor de hand de eisen omtrent rapportage en begeleiding als onderdeel van de door de Minister te stellen regelen en voorwaarden niet in artikel 4 maar in artikel 3 op te nemen? In dit artikel zouden dan de woorden „met redenen omkleed” kunnen vervallen, indien daarin een onderwijswerkplan als bovenbedoeld wordt omschreven en daaraan eisen van rapportage en begeleiding worden toegevoegd.

Voorts merkte men op, dat een leerplan een gevolg is van het experiment, het vloeit eruit voort of een bestaand leerplan wordt erdoor beïnvloed. Het kwam deze leden, die hier-

op wezen, voorshands juist voor om in de wet de term „experimenteerplan” te introduceren en, indien gewenst, dit in artikel 1 te omschrijven.

Uiteraard dienen er garanties te blijven bestaan voor de deugdelijkheid van het onderwijs, maar daarvoor is de vaststelling van een leerplan niet nodig. Deze leden vroegen zich voorts af, in hoeverre ook van één leerplan sprake kan zijn gedurende een lange periode. Brengt de aard van een experiment niet juist met zich mee, dat zich continu wijzigingen voordoen? Als dat het geval is, betekent dit dan, dat steeds opnieuw toestemming verkregen moet worden voor deze voorgenomen wijzigingen?

Artikel 4. Wordt hier niet een te grote bevoegdheid gegeven aan de Minister? Ware ook hier niet een adviesorgaan in te schakelen naast de Onderwijsraad? Openbaarheid van adviezen lijkt hier gewenst. Regelingen en voorwaarden zullen in ieder geval de grondwettelijke vrijheid niet mogen inperken.

Zal de terecht (in het tweede lid) gestelde eis van onderwijskundige begeleiding inhouden, dat ook de pedagogische centra worden ingeschakeld?

Artikel 8. Dient in artikel 25 W.V.O. ook niet artikel 19 W.V.O. genoemd te worden waar staat, dat alleen voor scholen voor algemeen voortgezet onderwijs slechts een gemeenschappelijk eerste leerjaar mogelijk is? Zowel voor het l.o. als het a.v.o. in scholengemeenschappen zullen experimenten met meer gemeenschappelijke jaren mogelijk moeten zijn.

Is de veronderstelling juist, dat met gebruikmaking van artikel 25 W.V.O. experimenten met een verlengd brugjaar op soepele wijze kunnen worden ondernomen op basis van een betrekkelijk summiere aanvraag?

Vastgesteld 17 december 1969.

ENGELBERTINK
TANS
VROLIJK
VAN BENNEKOM
VAN DIJK
SCHURING
FIÉVEZ
DIEPENHORST
HUTSCHEMAEKERS
MASMAN
VONHOFF
VAN DER LEK
VERLAAN
DIJKSTRA
TER WOORST
LABAN.